

Jacek Gad

Rozdział 7

Ocena sytuacji finansowej małego i średniego przedsiębiorstwa

Analiza pionowa i pozioma sprawozdań finansowych

Analiza wskaźnikowa sprawozdań finansowych

Wprowadzenie	237
7.1. Wstępna analiza sprawozdań finansowych	238
7.2. Wskaźnikowa analiza sprawozdań finansowych	241
Ćwiczenia	251
Bibliografia	254

Wprowadzenie

Podstawowym narzędziem służącym do oceny sytuacji finansowej jest analiza finansowa, będąca jednocześnie częścią procesu zarządzania przedsiębiorstwem. Dotyczy ona czterech kluczowych obszarów (tj. płynności, rentowności, obrotowości oraz zadłużenia) oraz pozwala na sformułowanie wniosków co do funkcjonowania przedsiębiorstwa w przeszłości, jak też stanowi bazę informacyjną na potrzeby decyzji dotyczących przyszłości. Należy zauważyć, że analiza finansowa obejmuje zagadnienia związane z całokształtem działalności przedsiębiorstwa.

Obiektywna ocena sytuacji finansowej jednostki jest możliwa dzięki istnieniu ujednoliconych mierników. Analiza finansowa zawiera szereg mierników dotyczących zarówno dokonań przedsiębiorstwa w danym okresie, jak i jego sytuacji finansowej na dany dzień. Kluczową rolę w procesie opracowywania takiej analizy pełni metoda porównań, gdzie punktem odniesienia mogą być analogiczne wielkości z poprzednich okresów, wielkości postulowane (ocena wykonania planu czy normy) oraz wielkości osiągnięte przez inne jednostki.

Długoterminowe działanie przedsiębiorstwa jest możliwe przy zachowaniu odpowiednich relacji między majątkiem (aktywami) a źródłami jego finansowania. Jednostka powinna również generować zyski, a więc być rentowna. Ocena sytuacji finansowej przedsiębiorstwa dokonywana jest na podstawie dwóch kluczowych składników sprawozdania finansowego, tj. bilansu oraz rachunku zysków i strat. Istotny wydaje się również rachunek przepływów pieniężnych, lecz sporządza ją go przedsiębiorstwa, których sprawozdania finansowe podlegają badaniu.

Znowelizowana w 2015 r. ustawa o rachunkowości przewiduje uproszczone sprawozdania finansowe dla małych podmiotów (załącznik nr 5 do ustawy o rachunkowości) oraz dla mikropodmiotów (załącznik nr 4 do ustawy o rachunkowości).

W sytuacji, gdy jednostka nie prowadzi ksiąg rachunkowych, a tym samym nie sporządza sprawozdań finansowych, zobowiązana jest do stosowania uproszczonych form ewidencji podatkowej. Ze względu na ograniczony zakres informacji biznesowych pochodzących z takich form ewidencji podatkowej przeprowadzenie oceny sytuacji finansowej w tych przedsiębiorstwach jest utrudnione.

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie podstawowych zagadnień związanych z finansami w małych i średnich przedsiębiorstwach. Czytelnik zdobędzie informacje niezbędne do oceny sytuacji finansowej jednostki. Bieżąca analiza sytuacji finansowej wydaje się szczególnie cenna w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw, które zazwyczaj nie dysponują znacznymi rozmiarami majątku stanowiącego zabezpieczenie nieprzewidzianych zobowiązań. Wyróżnia się dwa podstawowe etapy analizy finansowej, tj. analizę wstępną sprawozdań finansowych oraz ich analizę wskaźnikową.

7.1. Wstępna analiza sprawozdań finansowych

Wstępna analiza sprawozdań finansowych dostarcza podstawowych informacji na temat architektury finansowej przedsiębiorstwa. Na analizę wstępną składają się: analiza pionowa (struktury) oraz analiza pozioma (dynamiki).

W przypadku bilansu analiza pionowa (struktury) polega na określeniu udziału poszczególnych składników bilansu w sumie bilansowej (por. tab. 7.1).

Wstępna analiza sprawozdań finansowych stanowi wprowadzenie do wskaźnikowej analizy sprawozdań finansowych.

Tabela 7.1. Bilans – analiza struktury

Wyszczególnienie	Rok bieżący (tys. zł)	Udział (%)
AKTYWA		
A. Aktywa trwałe	156 436	45,29
B. Aktywa obrotowe	189 006	54,71
Razem aktywa	345 442	100,00
PASywa		
A. Kapitał własny	209 221	60,57
B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	136 221	39,43
Razem pasywa	345 442	100,00

Źródło: opracowanie własne.

Jeśli chodzi o rachunek zysków i strat, analiza pionowa (struktury) polega na ustaleniu udziału poszczególnych rodzajów przychodów w sumie przychodów oraz udziału poszczególnych rodzajów kosztów w sumie kosztów (por. tab. 7.2).

Tabela 7.2. Rachunek zysków i strat – analiza struktury

Przychody	Rok bieżący (tys. zł)	Udział (%)
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	398 374	95,23
Pozostałe przychody operacyjne	9 968	2,38
Przychody finansowe	9 969	2,39
RAZEM PRZYCHODY	418 311	100,00
Koszty	Rok bieżący (tys. zł)	Udział (%)
Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów	276 960	71,62
Koszty sprzedaży	64 246	16,61
Koszty ogólnego zarządu	38 766	10,02
Pozostałe koszty operacyjne	3 985	1,03
Koszty finansowe	2 776	0,72
RAZEM KOSZTY	389 733	100,00

Źródło: opracowanie własne.

Zarówno w przypadku bilansu, jak i rachunku zysków i strat analiza pozioma (dynamiki) polega na ustaleniu zmiany danej pozycji sprawozdawczej w czasie. Do analizy poziomej (dynamiki) najczęściej wykorzystuje się mierniki łańcuchowe. Dynamikę oblicza się z wykorzystaniem wzoru:

$$W_t = \frac{X_t - X_{t-1}}{X_{t-1}} \times 100\%$$

gdzie:

W_t – wskaźnik dynamiki,

X_t – wartość pozycji sprawozdawczej w roku bieżącym,

X_{t-1} – wartość pozycji sprawozdawczej w roku ubiegłym.

Podczas liczenia dynamiki zakłada się, że rok poprzedni jest równy 100%. Jeżeli dynamika danej pozycji sprawozdawczej wynosi 100%, oznacza to, że pozycja ta nie zmieniła się na przestrzeni analizowanych lat. Jeśli dynamika wybranej pozycji sprawozdawczej wynosi 111,8%, to wartość tej pozycji na przestrzeni analizowanych lat zwiększyła się o 11,8%. Z kolei, jeżeli dynamika wybranej pozycji jest równa 73,3%, oznacza to, że wartość tej pozycji na przestrzeni analizowanych lat zmniejszyła się o 26,7% (por. tab. 7.3).

Tabela 7.3. Dynamika aktywów (rok poprzedni = 100)

Wyszczególnienie	Rok poprzedni (zł)	Rok bieżący (zł)	Dynamika (%)
A. Aktywa trwałe	89 593	100 184	111,8
I. Wartości niematerialne i prawne	5 291	3 310	62,6
II. Rzeczowe aktywa trwałe	75 173	90 326	120,2
III. Należności długoterminowe	841	348	41,4
IV. Inwestycje długoterminowe	7 124	5 223	73,3
V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	1 164	977	83,9

Źródło: opracowanie własne.

Do wstępnej analizy sprawozdań finansowych zaliczamy (oprócz analizy struktury i dynamiki) analizę relacji między źródłami finansowania. Wyróżniamy dwie reguły związane ze strukturą finansowania, tj. złotą regułę finansowania oraz złotą regułę bilansową.

Zgodnie ze złotą regułą finansowania nie należy zadłużać przedsiębiorstwa ponad wartość kapitałów własnych.

$$\frac{KW}{KO} \geq 1$$

gdzie:

KW – kapitał własny,

KO – kapitał obrotowy.

Według złotej reguły bilansowej aktywa trwałe powinny być sfinansowane kapitałem stałym, łączącym w sobie kapitał własny oraz długoterminowy kapitał obcy.

Zachowanie odpowiednich proporcji między kapitałem własnym i obcym jest kluczowe z punktu widzenia utrzymania stabilności finansowej jednostki.

$$\frac{KS}{AT} \geq 1$$

gdzie:

KS – kapitał stały,

AT – aktywa trwałe.

7.2. Wskaźnikowa analiza sprawozdań finansowych

Wskaźnikowa analiza sprawozdań finansowych jest rozwinięciem analizy wstępnej. Do korzyści wynikających z zastosowania wskaźnikowej analizy sprawozdań finansowych zaliczamy m.in.:

- możliwość porównania w czasie i analizę trendów w zakresie badanych zjawisk,
- powszechne wykorzystanie wskaźników pozwalające na prowadzenie analiz porównawczych zarówno na rynku krajowym, jak i międzynarodowym,
- dużą różnorodność wskaźników pozwalającą na kompleksową ocenę sytuacji finansowej przedsiębiorstwa.

Słabe strony związane z wykorzystaniem wskaźnikowej analizy sprawozdań finansowych są następujące:

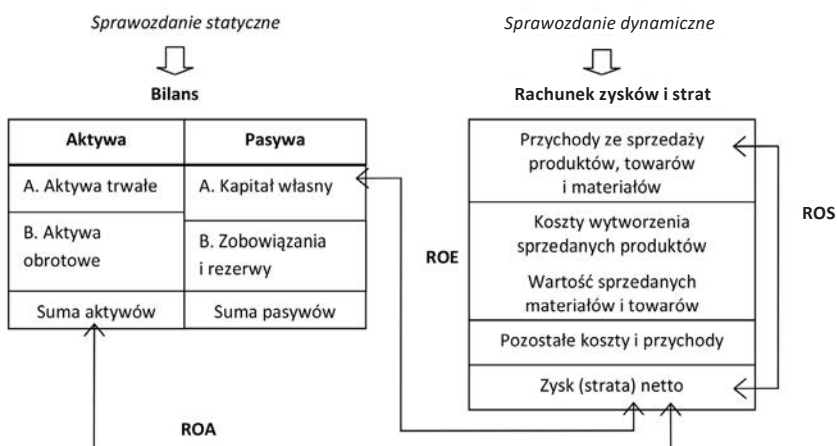
- analiza pojedynczych wskaźników w oderwaniu od pozostałych informacji może dawać mylny obraz sytuacji finansowej przedsiębiorstwa,
- tylko wybrane wskaźniki posiadają wzorcowe wielkości,
- zmiany w zakresie sprawozdawczości finansowej (stosowanie różnych standardów rachunkowości) mogą utrudniać porównywalność wskaźników.

Wyróżniamy cztery podstawowe obszary analizy finansowej, tj. rentowność, płynność, obrotowość oraz zadłużenie.

Analiza rentowności dostarcza informacji na temat zyskowności przedsiębiorstwa. Najczęściej stosuje się trzy podstawowe wskaźniki rentowności, tj. rentowność sprzedaży (ROS)¹, rentowność aktywów (ROA) oraz rentowność kapitału własnego (ROE) (por. rys. 7.1).

Analiza rentowności dostarcza informacji odnośnie wartości wygenerowanych przez jednostkę w trakcie roku obrotowego.

¹ Rentowność sprzedaży może być liczona dla sumy przychodów (rentowność sprzedaży brutto) albo tylko do przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (rentowność sprzedaży netto).

Rysunek 7.1. Analiza rentowności

Źródło: opracowanie własne.

Do obliczania rentowności sprzedaży wykorzystuje się dane jedynie z rachunku zysków i strat. Rentowność sprzedaży netto równa 5% oznacza, że każde 100 zł przychodów ze sprzedaży generuje 5 zł zysku.

$$\text{Rentowność sprzedaży brutto (ROS)} = \frac{\text{Zysk netto}}{\text{Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów} + \text{Pozostałe przychody operacyjne} + \text{Przychody finansowe}} \times 100\%$$

$$\text{Rentowność sprzedaży netto (ROS)} = \frac{\text{Zysk netto}}{\text{Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}} \times 100\%$$

Natomiast do obliczania rentowności aktywów i kapitału własnego wykorzystuje się dane zarówno z bilansu, jak i z rachunku zysków i strat. Rodzi to pewne problemy. Otóż, bilans jest sprawozdaniem statycznym prezentującym stan majątku i źródeł jego finansowania na dany dzień, zaś rachunek zysków i strat jest sprawozdaniem dynamicznym, prezentującym przychody, koszty oraz wynik finansowy za dany okres. Aby choć w części wyeliminować te problemy przy obliczaniu rentowności aktywów oraz rentowności kapitału własnego, bierze się pod uwagę średni stan aktywów ogółem oraz średni stan kapitału własnego.

$$\text{Rentowność aktywów (ROA)} = \frac{\text{Zysk netto}}{\text{Średni stan aktywów ogółem}} \times 100\%$$

$$\text{Rentowność kapitałów (ROE)} = \frac{\text{Zysk netto}}{\text{Średni stan kapitału własnego}} \times 100\%$$

W przypadku wskaźników rentowności przyjmuje się, że im wyższa wartość wskaźników, tym lepiej. Poziom rentowności uzależniony jest m.in. od sektora, w którym funkcjonuje dana jednostka.

Przykład 1

Przedsiębiorstwo XYZ prowadzi działalność w obszarze handlu detalicznego. W 2015 r. osiągnęło następujące wielkości:

- zysk netto na poziomie 40 000 zł,
- przychody ze sprzedaży produktów i usług 1 200 000 zł.

Przedsiębiorstwo dysponuje maszynami, których wartość netto wynosiła w 2014 r. 600 000 zł, natomiast w 2015 r. – 580 000 zł. Jednocześnie jednostka ta posiada budynek, którego wartość bilansowa w 2014 r. była równa 500 000 (w 2015 r. – 480 000 zł). Łączna wartość zobowiązań jednostki na koniec 2014 r. wynosiła 400 000 zł, natomiast na koniec 2015 r. – 380 000 zł.

W sektorze handlu detalicznego rentowność aktywów to średnio 8,5%, rentowność kapitału własnego 16% oraz rentowność sprzedaży netto 2,3%.

Zarządzający przedsiębiorstwem XYZ postanowił dokonać oceny rentowności tej jednostki.

Obliczył, że wartość aktywów w 2014 r. wynosiła 1 100 000 zł (600 000 zł + 500 000 zł), natomiast w 2015 r. 1 060 000 zł (580 000 zł + 480 000 zł). Średnia arytmetyczna wartości aktywów jednostki w analizowanym okresie to 1 080 000 zł.

Znając wartość aktywów i zobowiązań w poszczególnych latach, można ustalić wartość kapitału własnego przedsiębiorstwa (suma aktywów – suma zobowiązań = kapitał własny) oraz inne wielkości:

Wartość kapitału własnego: 700 000 zł w 2014 r. i 680 000 w 2015 r.

Średnia arytmetyczna kapitału własnego w analizowanym okresie: 690 000 zł

Rentowność aktywów w 2015 r.: $(40\,000\text{ zł} / 1\,080\,000\text{ zł}) \times 100\% = 3,7\%$

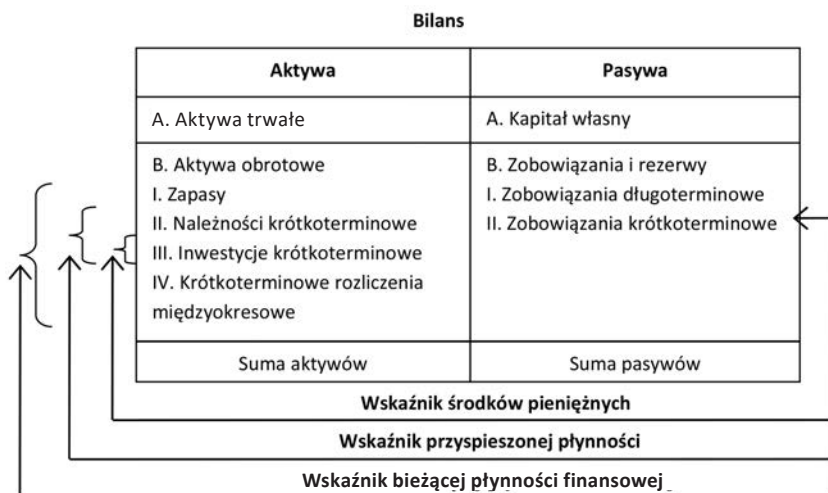
Rentowność kapitału własnego w 2015 r.: $(40\,000\text{ zł} / 690\,000\text{ zł}) \times 100\% = 5,8\%$

Rentowność sprzedaży netto w 2015 r.: $(40\,000\text{ zł} / 1\,200\,000) \times 100\% = 3,3\%$

Zarządzający ustalił, że kierowane przez niego przedsiębiorstwo uzyskało wyższą rentowność sprzedaży netto niż średnia rentowność sprzedaży netto w sektorze. Oznacza to, że przychody ze sprzedaży produktów i usług przedsiębiorstwa XYZ generują więcej zysku niż w przeciętnym przedsiębiorstwie z tego sektora. Jednocześnie zarządzający obliczył, że aktywa przedsiębiorstwa oraz kapitał własny generują mniej zysków netto w porównaniu do średnich wielkości w sektorze. Oznacza to, że zarządzający powinien podjąć działania zmierzające do poprawy efektywności wykorzystania aktywów.

Analiza płynności pozwala ocenić zdolność jednostki do regulowania bieżących zobowiązań. Wskaźniki płynności opracowywane są z wykorzystaniem danych z bilansu. Wyróżnia się trzy poziomy płynności odzwierciedlone przez kolejne wskaźniki (por. rys. 7.2).

Analiza płynności stanowi kluczowy obszar zarządzania operacyjnego.

Rysunek 7.2. Analiza płynności

Źródło: opracowanie własne.

Pierwszy wskaźnik dotyczy płynności bieżącej. Przyjmuje się, że powinien on wynosić ok. 1,8–2,0, czyli aktywa obrotowe powinny być dwukrotnie wyższe niż zobowiązania krótkoterminowe.

$$\text{Wskaźnik bieżącej płynności finansowej} = \frac{\text{Aktywa bieżące (obrotowe)}}{\text{Zobowiązania bieżące (krótkoterminowe)}}$$

W przypadku wskaźnika przyspieszonej płynności od aktywów bieżących odejmuje się zapasy oraz rozliczenia międzyokresowe czynne. Wskaźnik ten powinien wynosić ok. 1,0–1,2. Tym samym zakłada się, że suma należności krótkoterminowych oraz inwestycji krótkoterminowych powinna w przybliżeniu być równa zobowiązaniom krótkoterminowym.

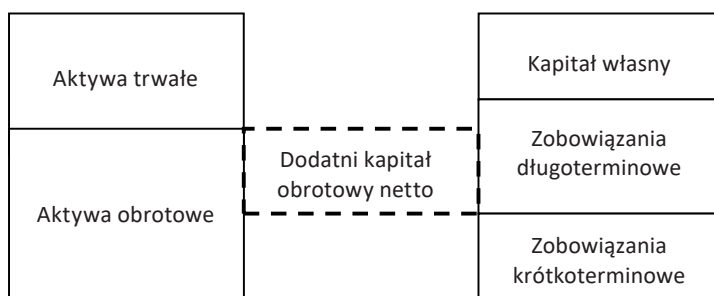
$$\text{Wskaźnik przyspieszonej płynności finansowej} = \frac{\text{Aktywa bieżące} - \text{Zapasy} - \text{Rozliczenia międzyokresowe czynne}}{\text{Zobowiązania bieżące (krótkoterminowe)}}$$

W liczniku wskaźnika środków pieniężnych uwzględnia się najbardziej płynne składniki aktywów obrotowych, tj. inwestycje krótkoterminowe (w tym środki pieniężne). Przyjmuje się, że wskaźnik ten powinien wynosić ok. 0,2.

$$\text{Wskaźnik środków pieniężnych} = \frac{\text{Inwestycje krótkoterminowe}}{\text{Zobowiązania bieżące (krótkoterminowe)}}$$

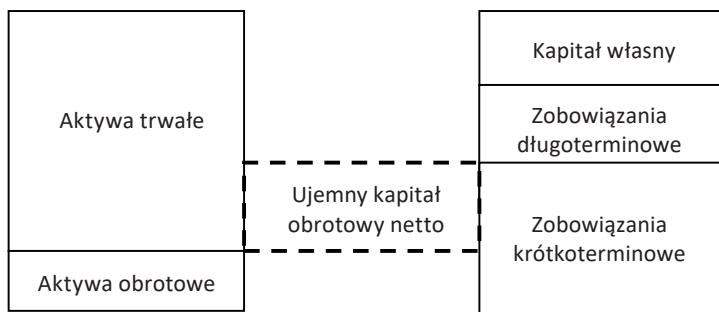
Należy zauważyć, że zarówno zbyt niski, jak i zbyt wysoki poziom wskaźników płynności nie jest korzystny dla przedsiębiorstwa. Zbyt niski poziom wskaźników płynności może wskazywać, że w jednostce występuje zagrożenie terminowej spłaty bieżących zobowiązań. Tymczasem zbyt wysoki poziom wskaźników płynności oznacza nieefektywne zarządzanie aktywami obrotowymi.

W ramach analizy płynności ustalana jest również wielkość kapitału obrotowego netto, który stanowi różnicę między aktywami obrotowymi a zobowiązaniami krótkoterminowymi (por. rys. 7.3 i 7.4).

Rysunek 7.3. Dodatni kapitał obrotowy netto

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 7.4. Ujemny kapitał obrotowy netto

Źródło: opracowanie własne.

Kapitał obrotowy netto powinien być dodatni, w przeciwnym razie zobowiązania krótkoterminowe finansowane są aktywami trwałymi. Kapitał obrotowy netto jest swego rodzaju buforem bezpieczeństwa. Poziom kapitału obrotowego netto odzwierciedla różne strategie zarządzania kapitałem obrotowym. Wysoki poziom kapitału obrotowego netto jest charakterystyczny dla strategii zachowawczej. Z kolei niski poziom kapitału obrotowego netto charakteryzuje strategię agresywną.

Analiza obrotowości dostarcza informacji na temat efektywności zarządzania wybranymi pozycjami sprawozdawczymi. Wyróżniamy trzy główne obszary obrotowości, tj. obrotowość zapasów, obrotowość należności z tytułu dostaw i usług oraz obrotowość zobowiązań z tytułu dostaw i usług. Do obliczania wskaźników obrotowości wykorzystujemy dane z bilansu (średni stan) oraz rachunku zysków i strat (por. rys. 7.5).

Obrotowość zapasów, należności oraz zobowiązań w dużej mierze determinowana jest sektorem w którym działa jednostka.

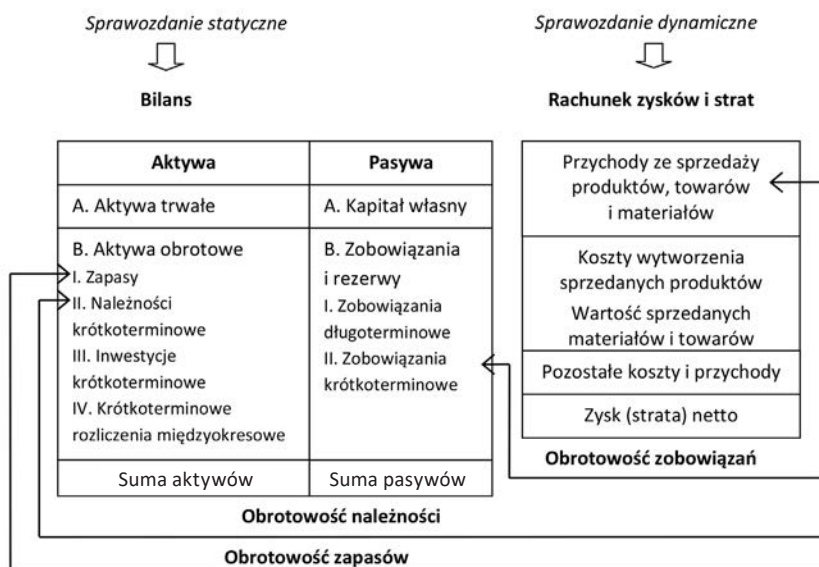
Wskaźnik obrotowości zapasów w dniach wskazuje, ile dni średnio w roku zapasy zalegają w magazynie. Wzrost tego wskaźnika jest niekorzystny, gdyż oznacza, iż wydłuża się okres zalegania zapasów w magazynie.

$$\text{Obrotowość zapasów w dniach} = \frac{\text{Średni stan zapasów}}{\text{Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}} \times 365$$

Wskaźnik obrotowości należności w dniach wskazuje, ile dni średnio w roku jednostka oczekuje na spłatę swoich należności. Natomiast wskaźnik obrotowości zobowiązań w dniach pozwala ocenić, ile dni średnio w roku jednostka zwleka ze spłatą swoich zobowiązań.

$$\text{Obrotowość należności w dniach} = \frac{\text{Średni stan należności z tytułu dostaw i usług}}{\text{Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}} \times 365$$

$$\text{Obrotowość zobowiązań w dniach} = \frac{\text{Średni stan zobowiązań z tytułu dostaw i usług}}{\text{Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}} \times 365$$

Rysunek 7.5. Analiza obrotowości

Źródło: opracowanie własne.

Za pomocą wyżej wymienionych trzech wskaźników obrotowości można obliczyć cykl konwersji gotówki, czyli okres oczekiwania na środki pieniężne od momentu zapłaty za materiały do momentu otrzymania środków pieniężnych z tytułu spłaty należności (por. rys. 7.6).

Wskaźnik konwersji gotówki = wskaźnik obrotowości zapasów + wskaźnik obrotowości należności – wskaźnik obrotowości zobowiązań

Rysunek 7.6. Cykl konwersji gotówki

Źródło: opracowanie własne.

Przykład 2

Bożena Malinowska prowadzi działalność gospodarczą polegającą na usługowym prowadzeniu ksiąg rachunkowych. W ramach prowadzonej działalności wystawia faktury za wykonane świadczenia (należności), a jednocześnie otrzymuje faktury związane z utrzymaniem biura (zobowiązania).

Właścicielka postanowiła porównać średni okres, w jakim płaciła w 2015 r. swoje zobowiązania ze średnim okresem, w jakim płacili za wykonane przez nią usługi kontrahenci. Postanowiła również porównać uzyskane wielkości ze średnimi wielkościami w sektorze.

Bożena Malinowska ustaliła, że:

- średni wskaźnik obrotowości należności w dniach w sektorze „działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe” wynosi 54 dni,
- średni wskaźnik obrotowości zobowiązań w dniach w sektorze „działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe” wynosi 13 dni.

Jednocześnie właścicielka biura rachunkowego przygotowała następujące dane pochodzące ze sprawozdań finansowych:

- przychody ze sprzedaży produktów w 2015 r.: 50 000 zł;
- należności handlowe w 2015 r.: 9999 zł,
- zobowiązania handlowe w 2015 r.: 2500 zł,
- należności handlowe w 2014 r.: 8358 zł,
- zobowiązania handlowe w 2014 r.: 2980 zł.

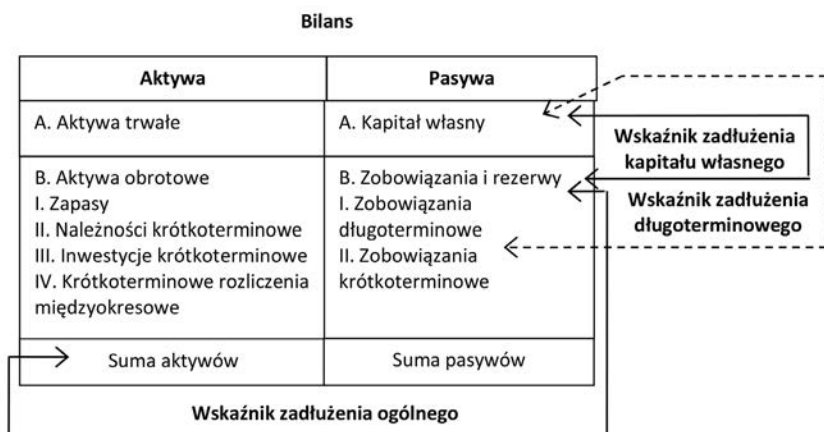
Bożena Malinowska ustaliła, że w jej biurze rachunkowym:

- wskaźnik obrotowości należności w dniach w 2015 r. wynosi 67 dni,
- wskaźnik obrotowości zobowiązań w dniach w 2015 r. wynosi 20 dni.

Okazało się, że właścicielka czeka średnio 13 dni dłużej na uregulowanie swoich należności w porównaniu ze średnią w sektorze. Jednocześnie Bożena Malinowska spłaca swoje zobowiązania w terminie dłuższym niż wynosi średnia w sektorze.

Analiza zadłużenia dostarcza informacji na temat udziału kapitału obcego w finansowaniu aktywów jednostki. Do obliczania wskaźników zadłużenia wykorzystujemy dane z bilansu.

Zbyt wysoki poziom zadłużenia może doprowadzić do bankructwa jednostki.

Rysunek 7.7. Analiza zadłużenia

Źródło: opracowanie własne.

Wskaźnik ogólnego zadłużenia równy 40% oznacza, że aktywa w 40% finansowane są kapitałem obcym.

$$\text{Wskaźnik ogólnego zadłużenia} = \frac{\text{Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania}}{\text{Aktywa ogółem}} \times 100\%$$

Wskaźnik zadłużenia kapitału własnego oraz wskaźnik zadłużenia długoterminowego wskazują na relacje między kapitałem obcym i kapitałem własnym w danej jednostce.

$$\text{Wskaźnik zadłużenia kapitału własnego} = \frac{\text{Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania}}{\text{Kapitał własny}} \times 100\%$$

$$\text{Wskaźnik zadłużenia długoterminowego} = \frac{\text{Zobowiązania długoterminowe}}{\text{Kapitał własny}} \times 100\%$$

Z punktu widzenia długoterminowego funkcjonowania przedsiębiorstwa istotne znaczenie ma relacja między przychodami i kosztami

podstawowej działalności operacyjnej jednostki. Do oceny tego obszaru służą wskaźniki oparte na kosztach.

Przyjmuje się, że wskaźnik operacyjności powinien wynosić od 50 do 90%, natomiast optymalny wskaźnik kontroli kosztów administracyjnych powinien kształtować się na poziomie 5–15%.

$$\text{Wskaźnik operacyjności} = \frac{\text{Koszt wytworzenia} + \text{Koszty ogólnego zarządu} + \text{Koszty sprzedaży}}{\text{Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}} \times 100\%$$

$$\text{Wskaźnik obciążenia przychodów ze sprzedaży produktów kosztami ich wytworzenia} = \frac{\text{Koszt wytworzenia}}{\text{Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}} \times 100\%$$

$$\text{Wskaźnik kontroli kosztów administracyjnych} = \frac{\text{Koszty ogólnego zarządu i koszty sprzedaży}}{\text{Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}} \times 100\%$$

Należy podkreślić, że przy interpretacji wskaźników finansowych należy za każdym razem odnieść się do sektora, w którym funkcjonuje dana jednostka. Poszczególne sektory charakteryzują się różną rentownością, płynnością, obrotowością czy zadłużeniem.

Przykład 3

Jan Kowalski zarządza przedsiębiorstwem XYZ specjalizującym się w produkcji artykułów spożywczych. Zarządzający planuje w kolejnym roku zainwestować w nowe maszyny, dlatego postanowił sprawdzić jaki jest stopień bieżącej płynności przedsiębiorstwa oraz poziom zadłużenia.

Jan Kowalski przygotował dane niezbędne do oceny bieżącej płynności oraz poziomu zadłużenia przedsiębiorstwa:

- średni wskaźnik bieżącej płynności w sektorze produkcji artykułów spożywczych: 1,66,
- średni wskaźnik przyspieszonej płynności w sektorze produkcji artykułów spożywczych: 1,15,
- średni wskaźnik środków pieniężnych w sektorze produkcji artykułów spożywczych: 0,29,
- średni wskaźnik ogólnego zadłużenia sektorze produkcji artykułów spożywczych: 48,14%.

Uproszczony bilans przedsiębiorstwa XYZ za rok 2015

Aktywa		Pasywa	
A. Aktywa trwałe	50 000	A. Kapitał własny	47 500
B. Aktywa obrotowe	42 500	B. Zobowiązania	45 000
I. Zapasy	15 000	I. Zobowiązania długoterminowe	20 000
II. Należności krótkoterminowe	20 500	II. Zobowiązania krótkoterminowe	25 000
III. Inwestycje krótkoterminowe	7 000		
Suma aktywów	92 500	Suma pasywów	92 500

Jan Kowalski ustalił, co następuje:

- kapitał obrotowy netto jest dodatni: $(42\,500\text{ zł} - 25\,000\text{ zł}) = 17\,500\text{ zł}$
- wskaźnik bieżącej płynności: $(42\,500\text{ zł} / 25\,000\text{ zł}) = 1,7$
- wskaźnik przyspieszonej płynności: $((20\,500\text{ zł} + 7\,000) / 25\,000\text{ zł}) = 1,1$
- wskaźnik środków pieniężnych: $(7\,000\text{ zł} / 25\,000\text{ zł}) = 0,28$
- wskaźnik ogólnego zadłużenia: $(45\,000\text{ zł} / 92\,500\text{ zł}) = 48,6\%$

Wyniki przeprowadzonej analizy wskazują, że przedsiębiorstwo XYZ jest zdolne do regulowania bieżących zobowiązań. Co istotne, wskaźniki płynności są wysokie oraz zbliżone do średnich wielkości z sektora produkcji artykułów spożywczych.

Przedsiębiorstwo finansowane jest w większości kapitałem własnym. Wskaźnik zadłużenia ma bezpiecznym poziom. Jest on również zbliżony do średniego wskaźnika zadłużenia ogólnego w sektorze produkcji artykułów spożywczych.

Ćwiczenia

Ćwiczenie 1

Na podstawie przedstawionych poniżej składników sprawozdania finansowego oblicz następujące wskaźniki finansowe:

- wskaźnik bieżącej płynności finansowej,
- wskaźnik środków pieniężnych,
- rentowność sprzedaży netto (ROS),
- rentowność aktywów (ROA),
- obrotowość zapasów w dniach,
- obrotowość należności w dniach.

Bilans	Lata	
	2014	2015
AKTYWA		
A. Aktywa trwałe	100 184	156 436
I. Wartości niematerialne i prawne	3 310	2 391
II. Rzeczowe aktywa trwałe	90 326	141 514
III. Należności długoterminowe	348	319
IV. Inwestycje długoterminowe	5 223	10 701
V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	977	1 511
B. Aktywa obrotowe	130 640	189 006
I. Zapasy	56 404	76 374
II. Należności krótkoterminowe	62 227	77 853
III. Inwestycje krótkoterminowe	11 852	34 320
IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	157	459
Razem aktywa	230 824	345 442
PASywa		
A. Kapitał własny	118 421	209 221
I. Kapitał podstawowy	17 308	23 683
II. Kapitał zapasowy	52 427	113 209
III. Kapitał z aktualizacji wyceny	1 500	1 485
IV. Pozostałe kapitały rezerwowe	45 934	51 853
V. Zysk (strata) z lat ubiegłych	-11 947	-6 051
VI. Zysk (strata) netto	13 199	25 042
B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	112 403	136 221
I. Rezerwy na zobowiązania	1 716	2 539
II. Zobowiązania długoterminowe	32 690	27 917
III. Zobowiązania krótkoterminowe	65 850	89 993
IV. Rozliczenia międzyokresowe	12 147	15 772
Razem pasywa	230 824	345 442

Rachunek zysków i strat	Lata	
	2014	2015
A. Przychody netto ze sprzedaży produktów, tow. I mat.	348 325	398 374
B. Koszty sprzedanych produktów, tow. I mat.	235 095	276 960
C. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (A – B)	113 230	121 414
D. Koszty sprzedaży	55 732	64 246
E. Koszty ogólnego zarządu	30 830	38 766
F. Zysk (strata) ze sprzedaży (C – D – E)	26 668	18 402
G. Pozostałe przychody operacyjne	2 441	9 620
H. Pozostałe koszty operacyjne	3 757	3 985
I. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (F + G – H)	25 352	24 037
J. Przychody finansowe	1 146	10 292
K. Koszty finansowe	6 464	2 751
L. Zysk (strata) z działalności gospodarczej (I + J – K)	20 034	31 578
M. Zysk (strata) brutto	20 034	31 578
N. Podatek dochodowy	6 835	6 536
O. Zysk (strata) netto (M – N)	13 199	25 042

Ćwiczenie 2

Ustal cykl konwersji gotówki wiedząc, że w danym przedsiębiorstwie:

- wskaźnik obrotowości zapasami wynosi 20 dni,
- wskaźnik obrotowości należności 15 dni, oraz
- wskaźnik obrotowości zobowiązań 17 dni.

Ćwiczenie 3

Przedsiębiorstwo Alfa produkuje teczki papierowe. W roku 2015 jednostka ta osiągnęła następujące wielkości przychodów:

- przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów 500 000 zł.

Jednocześnie jednostka poniosła następujące koszty:

- koszty wytworzenia sprzedanych produktów 425 000 zł,
- koszty ogólnego zarządu 34 000 zł,
- koszty sprzedaży 28 000 zł.

Oblicz wskaźnik operacyjności, wskaźnik obciążenia przychodów ze sprzedaży kosztami ich wytworzenia oraz wskaźnik kontroli kosztów administracyjnych wiedząc, że w sektorze, w którym funkcjonuje jednostka, wskaźniki te kształtują się odpowiednio: 90%, 80% i 10%.

Oceń poziom wskaźników opartych na kosztach w przedsiębiorstwie Alfa.

Bibliografia

- Gos W., Hońko S., Szczypa P. [2010], *ABC sprawozdań finansowych. Jak je czytać, interpretować i analizować*, CeDeWu, Warszawa.
- Michalski G. [2013], *Płynność finansowa w małych i średnich przedsiębiorstwach*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Nowak E. [2008], *Analiza sprawozdań finansowych*, PWE, Warszawa.
- Sierpińska M., Jachna T. [2007], *Metody podejmowania decyzji finansowych. Analiza przykładów i przypadków*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Walińska E., Urbanek P., Gołaszewski P. [2001], *Analiza sprawozdań finansowych*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa.
- Walińska E. (red.) [2013], *Meritum rachunkowości. Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa*, Wolters Kluwer, Warszawa.